

Justitiedepartementet

Enheten för brottmålsärenden och internationellt
rättsligt samarbete (BIRS)

Rådets möte för rättsliga och inrikes frågor (RIF) den 8–9 mars 2018

Dagordningspunkt: 15

Rubrik: Gränsöverskridande tillgång till elektronisk bevisning

Äsikten med behandlingen i rådet

Diskussion avseende kommande lagförslag om gränsöverskridande tillgång till elektronisk bevisning samt lägesrapport från kommissionen.

Dokument: Dok. nr 6339/18

Tidigare dokument:

- 10007/16, JAI 552/COPEN 195/DROIPEN 109/CYBER 67/ JAIEX 61/EJUSTICE 121
- 13993/16, CYBER 124/COPEN 319/ENFOPOL 394
- 15072/16, JAI 1037/CYBER 143/COPEN 369/DROIPEN 206/ JAIEX 103/EJUSTICE 210/ENFOPOL 459
- 9543/17, JAI 525/CYBER 83/COPEN 168/ENFOPOL 258/ TELECOM 135/DAPIX 202/COTRA 7/EJUSTICE 68/CATS 57
- 9677/17, JAI 547/CYBER 88/COPEN 179/ENFOPOL 270/ TELECOM 144/DAPIX 209/COTRA 9/EJUSTICE 71/CATS 60

Tidigare behandlad vid samråd med EU-nämnden: Den 27 november 2015, den 4 mars 2016, den 3 juni 2016, den 2 december 2016, den 24 mars 2017, den 2 juni 2017 samt den 6 oktober 2017.

Tidigare behandlad vid överläggning med eller information till riksdagsutskott: Information till justitieutskottet den 26 november 2015,

den 3 mars 2016, i juni 2016 (skriftlig information), den 1 december 2016, den 23 mars 2017, den 1 juni 2017 samt den 3 oktober 2017.

Bakgrund

Genom rådsslutsatserna om förbättrad straffrätt i cyberrymden, som antogs i juni 2016, gavs kommissionen bland annat i uppgift att ta fram en gemensam ansats på EU-nivå angående exekutiv jurisdiktion (myndighets rätt att inhämta bevisning) i gränsöverskridande brottsutredningar i cyberrymden.

På rådsmötet i juni 2017 presenterade kommissionen resultatet av det arbete som hittills bedrivits med anledning av rådsslutsatserna. Kommissionen förklarade då bland annat att de problem som finns kopplade till e-bevisning inte enbart kan lösas genom praktiska åtgärder. Kommissionen föreslog därför två möjliga lagstiftningsåtgärder, som båda berörde exekutiv jurisdiktion. Som en möjlig lagstiftningsåtgärd föreslogs ett regelverk på EU-nivå innebärande att en myndighet i en medlemsstat ska kunna begära ut uppgifter från en tjänsteleverantör i en annan medlemsstat (*production order* eller *production request*). En annan möjlig lagstiftningsåtgärd som kommissionen föreslog var ett regelverk som ger möjlighet för myndigheter att själva bereda sig tillgång till information som lagras utanför den egna medlemsstaten (*direct access*). Tjänsteleverantörer etablerade i stater utanför EU föreslogs under vissa förutsättningar vara skyldiga att ha en kontaktperson inom EU för att förenkla samarbetet. Tanken är vidare att lagstiftningsåtgärderna ska kunna följas upp med internationella avtal mellan EU och stater utanför EU, t.ex. USA.

Medlemsstaterna, inkl. Sverige, gav vid rådsmötet i juni 2017 kommissionen mandat att fortsätta utreda förutsättningarna för eventuella lagstiftningsåtgärder. Flera expertmöten har därefter hållits avseende tänkbara framtida lagstiftningsåtgärder. Kommissionen har tidigare aviserat att ett förslag till lagstiftning skulle presenteras i januari 2018. Så skedde dock inte och enligt den senaste informationen från kommissionen ska lagförslaget presenteras först efter kommande rådsmöte.

Information och bevisning kan ha anknytning till stater såväl inom som utanför EU på samma gång. I aktuellt rådsdokument belyser ordförandeskapet det arbete som pågår beträffande samma frågor utanför EU och efterlyser särskilt kommissionens och medlemsstaternas syn på vilken påverkan dessa faktorer kan ha på det arbete som pågår inom EU. Förhandlingar pågår t.ex. avseende ett andra tilläggsprotokoll till Europarådets konvention om it-relaterad brottslighet (Budapestkonventionen).

De förhandlingarna avser i stora delar samma frågor som behandlas av kommissionen.

Vidare pågår ett mål vid den amerikanska Högsta domstolen, som även det berör samma frågor. Målet rör eventuell skyldighet för Microsoft att till den amerikanska regeringen lämna ut e-mail som har lagrats på Microsofts server på Irland. Kommissionen har – utan att ta ställning till målet i sak – lämnat in ett yttrande i målet å EU:s vägnar. I sitt yttrande redogör kommissionen för EU-rättsliga bestämmelser avseende främst dataskydd, men även folkrättsliga aspekter om territorialitet. Domstolen förväntas meddela sitt beslut i juni 2018. I början av februari 2018 presenterade emellertid den amerikanska kongressen ett förslag till en ny rättsakt, the Clarifying Lawful Overseas Use of Data (CLOUD) Act. Lagförslaget innebär bl.a. att amerikanska tjänsteleverantörer som huvudregel ska vara skyldiga att följa en begäran från amerikanska myndigheter att lämna ut uppgifter oavsett var sådana uppgifter har lagrats. Om lagförslaget antas lär målet vid Högsta domstolen anses överspelat.

Svensk ståndpunkt

Med hänsyn till de svårigheter som finns i fråga om att upptäcka och utreda it-brottslighet är det positivt att dessa frågor uppmärksammas på EU-nivå. Sverige delar också synen att det finns problem som inte enbart kan lösas genom praktiska åtgärder och har därför även gett kommissionen stöd att utreda möjliga lagstiftningsåtgärder. Betydande juridiska och tekniska svårigheter finns dock och det är viktigt att kommande lagförslag präglas av en balans mellan bl.a. de brottsbekämpande myndigheternas intresse av att utreda allvarlig brottslighet, skydd för den personliga integriteten, tjänsteleverantörernas villkor samt regler om dataskydd. Det är viktigt att de åtgärder som omfattas av regelverket är proportionerliga i förhållande till aktuell brottslighet.

Ett nytt regelverk måste vidare innefatta ett tillräckligt skydd för grundläggande fri- och rättigheter samt vara förenligt med regler om tryck- och yttrandefrihet. Ett sådant skydd kan uppnås på olika sätt och vi bör vara öppna för att överväga olika tänkbara lösningar.

Det är oundvikligt att kommande lagförslag i viss mån kommer att påverka även stater utanför EU. För att lagförslaget ska bli ett väl fungerande instrument är det viktigt att det har förutsättningar att vinna acceptans av stater och andra intressenter såväl inom som utanför EU. Dialog med intressenter och stater utanför EU bör därför uppmuntras.